

N. 13.

IOHANNES NOBISSE

THEOLOGUS

IOHANNES VII. 37-39

DIGESTION

BY THE HONORABLE

Um multa exstiterint, quibus in initiis Ecclesiae Christianorum Deus nouae veluti doctrinae suae auctoritatem conciliauit, effecitque vt, quae per se non probabantur humanae vel inscitiae vel superbiae, in animos hominum vi quadam diuina influerent: rum nihil fere est doribus edendorum prodigiorum illustrius, quas libri sacri docent multis inter primos Christianos contigisse. Namque vt omnibus iis, quibus hae fuerant diuinitus distributae, illae erant quasi praemia virtutis fideique in IESVM CHRISTVM positae atque eos confirmabant in amore Dei & excitabant sensum gratissimi pro tot tantisque beneficiis animi; sic ostendebant alienis a vera religione numen inter Christianos praesentissimum, eosque ad eandem cum iis religionem suscipiendam allecebant. Quibus adeo cum possent Christi discipuli bene mereri de orbe terrarum vniuerso; haud scimus an quidquam fuerit ad commendandam seruatoris nostri disciplinam accommodatius stipulatione ea, quam CHRISTVS in IOANNIS Euangelio cap. VII, 38. de hisce in suos doribus conferendis proponit. Huius vt vera sententia visque appareat Vobis, HVMANISSIMI CIVES, animique vestri mirabili Saluatoris Vestri humanitate tanto afficiantur

tur potentius, praesertim hoc tempore, quo memoriam facultatum Spiritus diuini cum sanctis Apostolis communicatarum celebramus: haec verba CHRISTI breui disputatione illustrare nobis est propositum; quam, Deum rogamus, vt Vobis & ad agnitionem gloriae suae efficiat & ad pascendos diuinis meditationibus animos vtilissimam.

Sunt autem verba ista pars orationis eius, quam CHRISTVS in templo Hieroselymitano habuit postremo dierum, quibus Iudaei solebant maiorum a Deo feliciter per loco deserta ductorum memoriam maximis laetitiae signis atque structis praecipue tabernaculis recolere; hos enim festos dies esse εορτήν vers. 37. a IOANNE appellatos, non possumus propter verbum huius festionis secundum dubitare. Ac istum diem is pluribus verbis describit haud dubie propterea, vt, vndenam CHRISTVS occasionem gratiae suae populo offerendae sumserit, ostendat; certe ista diei significatio vel vana foret ac sine causa data, vel reddi commodior adiunctae huius rei ratio non potest, nisi existimaueris hoc indicare, quod diximus, Euangelistam velle. In illis igitur verbis: Ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς εορτῆς non mirum est interpretes inuenisse, quod crederent: cum CHRISTVS haec, quae sequuntur, in summa Σκηνοπηγίας celebritate exclamauerit, eum hanc orationem suam duxisse a consuetudine Iudaeorum quouis harum feriarum die aquam e fonte *Siloa* haustam foramini magni altaris, matutini sacrificii tempore, per sacerdotem infundendi a), & auocatos eos ab
huius

a) Hunc ritum exponunt in primis post codicem מִסְכָּה, qui est in edita a GVILIELMO SYRENEVSIO *Mischna* Part. II. p. 259. seq. Sal. DEYLINGIVS *Obs. SS.* Part. II. Diss. 31. ac *Observat. Miscell.* Part. II. Exercitat. XX. & IO. IACOVVS FREY in Diss. *de aquae libatione in festo tabernaculorum*, quam praeside CHRIST. FRID. TRESSENREYTERO Altorffii 1791. defendit.

huius religionis vanitate ad se, tanquam omnis felicitatis fontem, aduocasse. Cui sententiae intercedit IO. IAC. FREY (l. c. §. XXVIII.) argumento non contemnendo, atque monet, postremum illum magnumque, quem vocat IOANNES, diem fuisse diem harum feriarum octauum, quo ipso haustae & effusae aquae caerimoniam intermissam esse produnt Iudaeorum commentarii *b*). Ac isti quidem damus octauum hic diem festum indicari, etiamsi sint, qui defendant contrariam sententiam septimumque velint intelligi *c*), quibus multi alii satis fecere, in primis CONR. IKENIVS, interpret excellens in paucis *d*); sed propter hanc causam CHRISTVM aquarum effusionem non habuisse in animo, id nondum hac ratione effici videtur. Nam primum inter Iudaeorum magistros IEHVDA, qui ab integritate morum *sanctus* fuit appellatus, octauo etiam diei hanc profusionem asserit (cod. Succah. c. 4. §. 9. p. 276) neque negari igitur planissime potest hanc consuetudinem etiam illo die obtinuisse. Ac si vel ista res cadere in dubitationem posset: cum CHRISTI auditores superioribus harum feriarum diebus in ipso illo loco, vbi iam differebat, huic religioni interfuisent; quomodo hoc ineptum est, si quis existimet, eum istam affusionem reuocasse in animos auditorum eosque ad suae velut sapientiae riuulos excipiendos inuitasse? Neque enim credibile est CHRISTVM in mentionem salubrium aquarum suarum nulla data causa incidisse, sed istam

A 3

fen-

b) V. codicem תוכח cap. 4. n. I. p. 273.

c) V. IO. REINH. RVSI *Harmoniam Evangelist.* Tom. II. p. 375. sq.

d) In Diss. priore *de tempore celebratae u. seruatae ultimae coenae paschalis* Cap. III. §. 1-3., in qua idoneis locis defendit, primum & octauum diem Σηγουπηγίας proprie festos dies טובי ומי appellari, cui ἡμέρα μεγάλη, Esa. I, 13. respondet. Add. LAMPRII *Commentarius in Euangelium secundum Ioannem.* Tom. II. Edit. Basil. p. 345. not. y.

sententiam duxit profecto ab aquis praesentibus vel animis auditorum vel oculis, ut in loco simili Io IV, 10. seq.; illas autem ubi quis probabilius quaerat quam in Σηροπηγίας celebritate, quam, uti diximus, ipse IOANNES commemorat? Neque vero audemus probare communem sententiam, quae Salvatorem nostrum putat eo magis in hanc cogitationem venisse, quod instituta apud Iudaeos harum aquarum profusio duplicem habuerit significationem, primum expetendae a Deo pluviae, quem admodum Iudaei oblato, tempore paschali, primitiarum e messe hordei manipulo fastam imminentem messem precabantur, deinde fiduciae positae in promissionibus iis, quas Deus de dandis tempore Messiae dotibus a Spiritu Sancto profectis ostenderat e). Quas res significatas esse crederemus, si ista consuetudo diuinæ fuisset institutionis atque huius rei vim atque sententiam Deus quodam in loco declarasset; nunc cum a Iudaeis ipsis, id quod constat, inducta fuerit, qui terrenis & adspectabilibus magis quam rebus caelestibus inhaerebant neque in conspectum cadentibus, non nimis huic confidimus interpretationi. Nam tamen huic consuetudini e nonnullis sacram litterarum locis audeant auctoritatem conciliare, veluti ex Esa. XII, 3., quod multis etiam nostrorum hominum placuit; haec tamen atque talia intelligi etiam sine ista re possunt, suntque ea ab alia potius similitudine ducta, quam postea dabimus. Neque ita rerum suarum certi sunt Iudaei, ad confingendam earum antiquitatem ac probabilitatem incredibiliter compositi, ut eorum auctoritate standum sit, maxime in re tali, cui ante, quam Christus sapientia sua doctiores Iudae-

OS

e) V. eos quos LAMPIVS loc. cit. Tom. I. p. 719. not. c. citat, iisque adiunge IO. LIGHTFOOTI *horas hebraicas* in h. 1. Opp. Vol. II. p. 632. §. II. III. SCHOETTGENIUM in *dem Rabbiner* p. 202. seq. & loca, quae WETSTENIUS ad locum nostrum copiose congescit.

os fecit, tantae offusae erant tenebrae, qualis est eorum de Spiritu sancto huiusque donis doctrina. Iam si ratio huius consuetudinis quaeritur, ea reuocare potius videtur debuisse beneficium tantae aquarum copiae, quam Deus Israelitis in longo per desertum itinere aqua destitutus propinauit. Etenim cum Deus Israelitas celebrare memoriam vitae maiorum peregrinantium in tabernaculis actae festis illis Σκηνοπηγίας diebus voluerit (v. Leuit. XXIII, 43.) ad credendumne difficile est, effundendae in his feriis aquae consuetudinem a Iudaeis adiectam fuisse, vt aquarum suis olim a Deo effuse datarum memoriam posterorum animis subiicerent? Omnia certe ea, quibus Iudaei harum feriarum celebratam auxerunt, ita sunt temperata, res illas vt quadam similitudine expriment, quae Israelitis in locis desertis & paullo post contigerant. Nam rami isti malaque citrea, quibus his diebus ornati incedebant, non inepte quis traxerit ad istas palmas, quas ad fontes Israelitae Exod. XV, 27. reperisse leguntur, ac mala ad omnes fructus, quibus terram sibi promissam exuberare viderent. Iam quod cum ramorum fasciculis quouis hoc festo die, ac vltimo septies, altare circumferrent, hoc ipsum Iudaei (in Gemara Hierosol. Succah. LIII. 3.) in memoriam obsidionis Hierichuntinae factum esse tradunt. Itaque & eum, quem tractamus, ritum eodem loco habere quis vetat?

Sed ista de re satis; ad verba CHRISTI veniamus, quibus ad se Iudaeos vocat, eorumque animos adiecta beneficii singularis promissione incendit? Ac primum sententia ipsius excitationis: Ἐάν τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρὸς με καὶ πίνετω, non est admodum obscura, rectissimeque haec CHRYSOSTOMVS f) interpretatur: εἰ τις ἔχει προθυμίαν ποδῆν, εἰ τις ἐκκλείεται τῷ ποδῷ, τῆτον ἐγὼ καλώ. Nempe vt sitientes apperunt id quod restinguere sitim possit, sic, qui magna cuiusdem rei desiderio

tenen-

f) Homilia LI. in Ioannem. Tom. VIII. Ed. Montefalc. p. 119. B.

tenentur, in omni lingua *sitire* dicuntur, in primis ii, qui sunt doctrinarum alterius cupidissimi, habentque aures, vt ait CICE-RO g), sitientes. His si quis imbuitur doctrinis sic vt eae illi probentur, tum dicitur *bibere* h); nec dubitari potest, eandem illam sententiam hic isti verbo esse subiectam, cum ipse CHRIS- TVS eos, quos ad bibendum prouocat, statim *credentium* no- mine appeller. Ipsa vero orationis forma: *εάν τις* cet. non tam declarat, vt LAMPPIO placuit, paucos esse qui sitienter do- ctrinam beneficiaque Christi expetant, quamuis & hoc ita se habebat omnino, sed CHRISTVM potius ad suscipiendos omnes, quoscumque luberet, non solos Iudaeos, vel magna inter eos sanctitatis gloria florentes, paratissimum existisse. Cuius rei vt vehementi quasi siti auditores suos inflammaret, magnae aucto- ritatis beneficium promittit his versus 38. verbis: *ὁ πισεύων εἰς ἐμὲ, καθὼς ἔπεν ἡ γεαυὴ, ποταμοὶ ἐκ τῆς ποίλλας αὐτῆ ῥεύουσιν ὕδατος ζῶντες*, de quorum interpretatione variis eruditi dissi- dent sententiis.

Namque primum de eo, quem Christus huius beneficii ait participem futurum, sunt qui verba: *ὁ πισεύων εἰς ἐμὲ* cum superioribus coniungenda putent hunc fere in modum: *bibat eo ipso quod in me credat*, siue: *bibat quicumque credit in me*. Quomodo olim haec verba reddidit cum aliis VEN. HEVMANNVS, cum germanicam Noui Testam. conuersionem componeret, sed progressus ad accuratiorem huius loci interpretationem z), be- ne hanc explicationem commutauit cum altera, quae ipsa vult verba

g) ad Atticum Lib. XII. epist. 14.

h) *Bibere alicuius aquam* idem sibi apud Iudaeos velle ac: doctri- nas alicuius perceptas probare docet cit. loc. SCHOETTGENIVS p. 218. sq. Exstant etiam in sacro codice alia eiusdem generis, quae qui non teneant, legere ea possunt, quae monuit V. C. YO. DAV. MICHAELIS in *collegio critico ad Pf. 16. 40. & 110. p. 375.*

i) In Explicatione N. Test. Part. III. p. 366. seq.

❁ ❁ 9

verba ad versum 38. referri. Turbat enim illa superior interpretatio omnem verborum seriem nec satis est consuetudini Graecorum dicendi accommodata, docentque IOANNIS verba v. 39. *οι πισεύοντες εις αυτον*, quae promissionem Christi (v. 38), non excitationem (v. 37.) interpretantur, verba nostra ad illam trahenda esse. Sed ad illum errorem facile delabi poterant, quibus ille nominatiuus: *ο πισυων* insolens & sine causa positus, verba autem sequentia v. 38. rem tantae magnitudinis continere videbantur, quanta nec vniquam hominibus promissa, sed de Deo saepius dicta reperiebatur. Ioel. III, 1. Ies. XLIV, 3. Apoc. XXII, 1. cet. At ista verborum coniunctione non mouebuntur ii, qui similia nominatiui absolute positi exempla, etiam in nostro (vt Apoc. II, 26.) *κ*, meminerint, nec, qui eiusdem argumenti locos Ies. LVIII, 11. Io. IV, 14. aliaque similia teneant, altera ratione multo magis. Contineantne vero haec: *ο πισ. εις εμε* aliquid omnibus in Christum credentibus commune, an non nisi quibusdam proprium, tum apparebit, cum, quid sibi velit attributum: *ποταμοι εν της κοιτης αυτης ρευσσων υδατος ζωντος*, dixerimus.

Arque haec cum sint obscura per se, tum illa perdifficilis est ipsius Euangelistae interpretatio, qua vers. 39. depellere ab his verbis caliginem studet: *Ταυτο δε ειπε περι του πνευματος ο εμελλον λαμβανειν οι πισευοντες εις αυτον. Εγω γαρ ην Πνευμα αγιον, οτι ο Ιησους εδεξω εδοξα αυτην*. Ab hac igitur commentatione nostram ordiamur. Hic vero maxime torquet interpretes, saltem eos, qui coeco impetu nolint sectari alios, sed ipsi, quid quaque in re veri insit, videre, grauiissima quaestio: quis sit ille, quem appellat IOANNES, *spiritus*, quomodo etiam is nondum illo

B tempo-

κ) Alia dabant, rara licet in graecis, HOMBERGIVS in *Parergis* p. 164. & HENR. HOOGVEENIVS, V. C. ad VIGERYM de *graeceae dictionis idiotismis*. Ed. 2. p. 41. 42.

tempore adfuerit? Quod cum de Spiritu sancto, tamquam persona, dici non posse appareret, hinc existisse arbitramur, quod in codicibus quibusdam, versionibus etiam, ut in latina veteri atque Syriaca, ἅγιον post Πνεῦμα abiiceretur. Nam etiam si GROTIUS (ad h.l.), RICHARDVS SIMON ¹⁾ alique istud verbum vel ex ingenio Macedonianorum adiectum putent vel margini adscriptum postea in textum irreplisse; tamen, cum hoc, indice WETSTENIO, non nisi tres codices, versiones aliquot, postque ORIGENEM pauci, nec ii quidem ipsi, qui pendunt ab ORIGENE, habeant, omissum rectius dices ab iis, qui vel paullo ante πνεῦμα nude positum viderant vel vocabuli πνεύματος difficultatem minuere aliquo modo studebant. Sed ut facile est iudicatu, dotes diuinas, quas in homines conferre Spiritus sanctus dicitur, πνεῦμα hic fuisse appellatas, sunt qui facultates ad prodigia, alii qui dona consueta omnibusque veris Christianis communia, alii denique qui utraque intelligant, inter quos quinam teneant rectissimam sententiam, IOANNIS CHRISTI- que ipsius verba declarent. Namque *primum* IOANNES ἄνω γὰρ, inquit, ἦν πνεῦμα ἅγιον, (nempe δοθὲν, ut addit CHRYSOSTOMVS) ὅτι Ἰησοῦς ἐδέετο ἐδοξάσθαι, vbi imminens Christi gloria non quidem est ea, quam mortem in cruce obeundo sibi parauit, quod visum est CHRYSOSTOMO, sed dignitatis maiestatisque diuinæ gloria, qua ad supremas caeli regiones progressus floret. Huius interpretationis veritas continetur dictis clarissimis A&. II, 33. & Eph. III, 7-11, quibus ipsis utemur ut, quanam hic sint dotes significatae, doceamus. Ac in illo superiore loco cum PETRVS Iesum ad summum fastigium diuinæ gloriae euectum ait effudisse ea, quae ii, cum quibus tum loquebatur, oculis ipsis auribusque possent percipere; quid aliud voluisse putandus est, quam admirabile, quod illo ipso die viderant, portentum

¹⁾ Histoire critique du texte du N. Testam. p. 354. seq.

tentum infusae in Apostolos tantae virtutis, vt etiam nouis plane nec ante cognitae linguis cuius auditorum accommodare loquerentur? Alterum vero PAVLLI Apostoli effatum de iisdem non vſitatis sed singularibus ad edenda miracula facultatibus agere, quis est qui negare possit, cum loca prorsus familia Rom. XII, 6. seqq. ac I Cor. XII. & XIII. contulerit? quae quidem nemo est quin versari in describendis huius generis dotibus confirmet. Nam & omnes in vtroque loco orationis Apostolicae partes planissime consentiunt, & dona, de quibus est quaeſtio, singularibus in Ecclesia antiquissima sacrorum ministrorum officiis, non omnibus Christianis, adiuncta dicuntur. Atqui per hos, quos excitauimus, locos CHRISTVS, cum ad altissimum in coelo dignitatis gradum, sua sibi morte comparatum, peruenit, illas singulares neque notas neque cuius Christianorum proprias dotes distribuit; itaque, nisi, quod minime admittendum puto, ipsam diuinorum librorum in interpretando auctoritatem velimus contemnere, de his etiam verba, quae tractamus, intelligenda sunt. *Alteram* huius interpretationis rationem afferunt ipsius CHRISTI verba: καὶ ὡς εἶπεν ἡ γεαφῆ, quae videmus nonnullis cum praegressis coniungi sic, vt ostendatur, qualis esse vera fides debeat, nempe caelestis istius libri praescriptis accommodata, vt CHRYSOSTOMO aliisque, veluti RVSSIO m), visum est. Sed nobis ista sententia non probatur propterea, quod paullo durior videtur, & quoniam in veteris Testamenti libris distributio donorum Spiritus sancti aquae in homines effusae comparatur, rectius referri ad sequentia potest. Nempe, etiamsi non ipsa haec, quae paullo post subiiciuntur, verba: ποταμοὶ κ. τ. λ. vsquam in illis libris legantur, quod CVILIELMO WHISTONO, portentosi ingenii viro, ineptam suspicionem mouit, fore, vt hic ipse locus ex Ebraico archetypo

B 2

exci-

m) *Harmon. Euangel.* l. c. p. 381.

exciderit *n*); at horum verborum sententia multis in locis reperitur, vt Esa. LV, 1. LVIII, 11. atque inprimis Ioel. III, 1. seq. Quem postremum locum haud scimus an hic vnice a Christo significatum cum HEVMANNO credamus, cum PETRVS in oratione, qua gloriam dispertiti Apostolis Spiritus sancti celebrabat (Act. II, 16.), eum vnum adduxerit. Quod si est ita, iterum intelligitur nostro in loco CHRISTVM singulares illas, quas diximus, dotes promississe; nemo certe istas in IOELIS carmine intelligendas esse negat. Sed adiciamus etiam *aliud* quod illud conficiat & veluti retractemus Euangelistae interpretationem. Rem hic significatam cum dicat tempore eò, quo Christus eam pollicebatur, nondum exstitisse sed demum exsisturam post Saluatoris nostri in loca suprema discessum perfectumque adeo redemptionis officium; qualia tandem alia exposuisse putandus est dona, quam quibus noui testamenti dignitas a veteris imbecillitate discrepare debebat? Iam IOANNES is, qui, quoniam aqua lustrali Christo discipulos praeparabat, Baptistae nomen accepit, hanc esse notam ait nouae *Iesu Christi* disciplinae, vt sibi deditos spiritus sanctissimi donis quasi imbuat (Marth. III, 11.), quae verba omnes consentiunt de his inuitatis accipienda esse, & si quis dubitaret, loco illustri ex Act. XVIII, 2-6 erroris conuinceretur. Itaque & hic a Christo ea promissa esse fatendum est.

Sed erunt profecto, qui nos ipsos de singularibus ad edenda prodigia donis hic vnice cogitantes erroris postulent, ducti, vt suspicamur, argumento triplici. Nam *primum* ante, quam Christus in caelum migraret, obuertent etiam huius generis dona exstitisse in viris diuinis, itemque Christi aetate Apostolos aliosueiis fuisse ornatos. Quod nos quidem non ignoramus, sed quaereremus: putentne dona vsitata, quibus omnes, qui credunt in

n) In libro: an essay towards restoring the true text of the old testament, Londini MDCCLXXII. edito, pag. 106.

in Christum, splendescunt, fuisse collata in eos ante Christi aetatem viuentes, qui fide Christum tandem aliquando se his in terris ostensurum amplectebantur? Hoc ipsi certe non putant, sed propterea eo confugiunt: nostro in loco maiorem quasi harum virtutum mensuram fuisse praemissam, atque haecenus *Iesu Christi* discipulos illis superioribus praestitisse. Quid ergo est quo causam suam superiorem nostra arbitrentur, cum eandem responsionem nobis, si aequi velint esse, concedere debeant? Nec tamen eo ut nos cum iis referamus necesse est; ipsa *CHRISTI* verba, quid has inter facultates in veteri nouoque testamento discriminis fuerit, ostendunt satis vimque oppositi nobis argumenti frangunt. Nempe cum Christiano cuique, quem tum vocasset ad se, has dotes conferendas promittat in illis: *ὁ πιστεύων κ. λ.* auocetque eum a rerum externarum & fictitiarum vanitate; his verbis declarat profecto, non vni alteriue nec modo iis, quos tanquam nuncios nouae disciplinae suae missurus ad homines esset, sed pluribus has distribuere veile eaque re suis gloriam, quam in *Ver. Test.* vniquam existerit, maiorem concedere. Deinde his: *καθὼς ἔμεν ἢ γεαθη* eadem ipsa dona cum suis communicanda prodit, quae erant a Deo antiquitus, maxime *Ioel. III, 1.*, credituris in saluatorem diuinum promissa; qui ipse locus, ut omnis generis hominibus sub nouae *IESV CHRISTI* disciplinae initiis has dotes eximias tribuit, sic, quomodo hae a *Christo* in loco nostro promissae ab iis discrepent, quas *Deus* subinde legatis suis concesserat, ponit extra omnem dubitationem. Sed instant nobis *alio* quodam *argumento*: nempe in *libris V. Test.* subinde occurrere loca, nostro prorsus similia, tanquam *Esa. LV. & LVIII.*, in quibus non singularia, ut volumus, sed nota illa omnibusque credentibus communia dona Messiae tempore distribuenda legantur, certum etiam illud esse e locis *N. Test.* innumerabilibus, praesertim ex illustri illo & vel verbis simili

Io. III, 13. sq., dotes facultatibus ad prodigia excitanda longe praestantiores Christianis promissas fuisse; vim igitur atque virtutem verborum CHRISTI debilitari, nisi etiam istas ab eo significatas confiteamur. Quod ita esse, rogo, doceant, qui possint. Quid? ex aliqua tali similitudine verborum constat loca esse eiusdem argumenti? Et verbis subiecta sunt omnia ea, ut quidam minuti philosophi defendunt, quae ipsis subiecta esse possunt? Et CHRISTVS de inusitatis ac singularibus loqui numquam potuit, nisi vſitatas etiam & communes commemoraret? nec res omnino diuersas, similes tamen quodam modo, proponere verbis paene similibus? At omnibus tamen has in eo, quem illustramus, loco pollicetur, neque profecto istae singulares omnibus distributae fuere. Audio. Sed ista CHRISTI ad omnes eos, quibuscum in feriis illis Συνοπιγίας loquebatur, non item ad Christianos quoscunque, referri possunt; omnes vero illos, qui dictis Christi se tum praebuerunt audientes, etiam his inusitatis dotibus ornatos postea fuisse quis est qui negare audeat? Neque vero haec CHRISTI dicta necesse est de omnibus intelligi. Namque ut errant ii, qui, ubi de multis commemorata legant, haec negent statim de omnibus dicta fuisse, ita, qui illud affirmant proterius, cum verba vel simpliciter posita reperiant vel adiecto etiam vniuersitatis indicio, simili in errore versantur. Quod in causa praesenti facile intelligitur e locis, in quibus de iisdem illis singularibus donis sacri libri loquuntur. Nam cum IOANNES Matth. III, 11. dicit: *αὐτὸς ὕμῶν βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ*, infinita est eius oratio, nec tamen de conferendis in quoscunque auditores suos Sp. Sancti donis intelligenda, nisi haec verba Baptistae ad eos qui ipsi tum aderant, non ad Christianos Apostolicae Ecclesiae vniuersos, referre mauelis. Nec in loco eo, quem PETRVS Act. II, 17. sq. repetit e IOELE, *πᾶσι σὰς* omnes in vniuersum homines significat; neque enim omnes, ut ipsos illos, qui

con-

contra nos disputant, fateri necesse est, diuinandi facultate a Deo exornati fuere.

Hac verborum CHRISTI sententia ad interpretationem IOANNIS fatis stabilita & fixa, illud breuiter excutiendum est vt sciatur, quid sibi velint ista per tropum dicta: *ποταμοὶ ἐν τῆς κοιλίας αὐτοῦ (τῆ πνεύματος) ῥεῦσαι ὕδατος ζῶντος.* In his cum aqua vina duplex est notio coniuncta, altera quidem propria quae aquam designat ex ipso fonte haustam atque perennem, quod clarissime docet locus Io. III, 10., si conferatur cum responsione feminae Samaritanæ v. 11, ad quem plura e latinis scriptoribus, etiam e libris V. T. v.g. Gen. XXVI, 19. Leuit. XIII, 5. Ier. XVII, 13, congeffit cum LAMPPIO & ELSNERO WETSTENIUS; altera est impropria a CHRISTO eodem in loco, sicut in nostro, usurpata atque vel CHRISTI doctrinas, vt plurimis placet, significat, vel quaecumque Christus suis etiam e genere virtutum distribuit ad sempiternam felicitatem impetrandam idonea. Huius vbi se amnes s. flumina effundere dicuntur, magna harum virtutum copia cum diuturnitate exprimitur; magis enim hic, cum CHRISTVS singulares dotes suis impertiendas, vt ostendebamus, indicet, de his quam de doctrinis cogitandum videtur. Etenim, quod nemo ignorat, flumina signum sunt rei quae copiose dantur, ac ῥεῦσαι quid significet locus similis Io. III, 14. declarat, in quo Euangelista mentionem iniicit ὕδατος ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον, vbi HESYCHIUS ἀλλομένε bene interpretatur ἀεὶ ῥεόντος ἢ βλάζοντος, nam eum hunc locum habuisse in mente vel forma istius glossæ demonstrare potest. Id vnum quaerendum restat: an CHRISTVS his verbis vsum istarum facultatum vel in eum, qui istis splendescit, vel in alios redundantem significet? Haec quaestio pender a verborum: ἐν τῆς κοιλίας αὐτοῦ interpretatione legitima, quae abiiciendam iubet ineptam disputationem motam ab iis, qui κοιλίαν ventrem esse an corpus? subtilius quaesierant atque excusserant mirabiles elegantias ex vrcei cavitare aut puteorum fistulis sumtras; quod est ludere in rebus seriis, nec quidquam ad id, de quo agitur, luminis afferre. Sed CHRISTVS vel κοιλίαν posuit pro animo, sic enim saepius αἰὶὸ vertunt Ebraeorum דַּיִם, vt Thren II, 11. aliisque in locis apud KEVCHENIUM (in Annot. ad N. T. p. 160.) vel loquitur accommodat ad consuetudinem Ebraeorum, qui homines exprimunt per partes corporis, quarum fit qualiscumque coniunctio cum re, quae illis assignatur, nec tum de
 istis

istis partibus sed de toto homine cogitant; quo efficeretur ut illud *ἐκ τῆς γενίας δωρῆ* nihil sit aliud nisi *ex illo*. Iam perspicuum est noluisse Christum verba haec sua intelligi hunc in modum, ut ii, qui ornati his dotibus essent, ipsas possent conferre in alios, hoc enim non datum erat nisi Apostolis, qui manibus impositis eas cum aliis communicarent; sed habent verba nostra maiorem aliquem ambitum, neque ad hos Apostolos vnice pertinent. Itaque, cum fuerint aliis etiam inter Christianos promissae, primum significare videtur CHRISTVS vsum atque fructum, quem hi ipsi, quibus illae erant creditae, essent percipuri, deinde emolumentum in alios etiam redundaturum eo, quod vel ad suscipiendam possent vel retinendam *Iesu Christi* disciplinam incitari. Sed ista coniungenda videntur non solum propterea, quod ipsae haec dotes praestabant vtrumque vsum; (vide e. c. 1 Cor. XII, 11. sq. c. XIII, 12. sq. in primis v. 17.) sed quod etiam illa sententia magis videtur loco Io. III, 14. consentanea, haec vero illi rei, quam sibi Deus in distribuendis his dotibus maxime propositam habebat, ut & vniuersae Ecclesiae utilitas & emendatio eorum, qui semoti a disciplina Christi essent, promoveretur; estque adeo hic sensus promissioni Saluatoris nostri subiectus: eum, qui fide CHRISTVM suscepturus esset, huiusmodi singularibus prorsusque diuinis dotibus exornatum iri, ut non solum is ipse, sed alii etiam vel Christiani vel seiuuncti adhuc ab ista communitate homines, multum vtilitatis reportarent.

Nobis vero, HUMANISSIMI CIVES, quamquam haec est erepta felicitas, nec ista admirabilia Dei effecta vel coram intueri vel in manibus quasi habere queamus, alia tamen parata est eaque longe excellentior. Nam istae tam praeclarae dotes tamen non erant perfectae nec comparandae cum illa felicitate, qua fruemur tum, cum Deum cognoscemus modo eo quo ab illo ipsi cognoscimur. Cum ramen nobis ipse Deus ostenderit, quid sit vel his tantis donis praestabilis (1 Cor. XII, 31.), nempe amorem Dei aliorumque quos Deus nobis in hac vita comites dedit, summaeque illius felicitatis oblata Spiritus sui gratia nobis quasi praegustum exhibeat, hoc, his praecipue diebus, agamus, hoc meditetur, ut nos voluntati, benevolentiae, amori eius totos tradamus, atque ita sitienter appetamus suauitatem Dei, ut vitam iam in hac terra caelestem agere possimus. P. P. die VIII. Maii MDCCLXI.

Tb 2205

ULB Halle

3

004 716 302

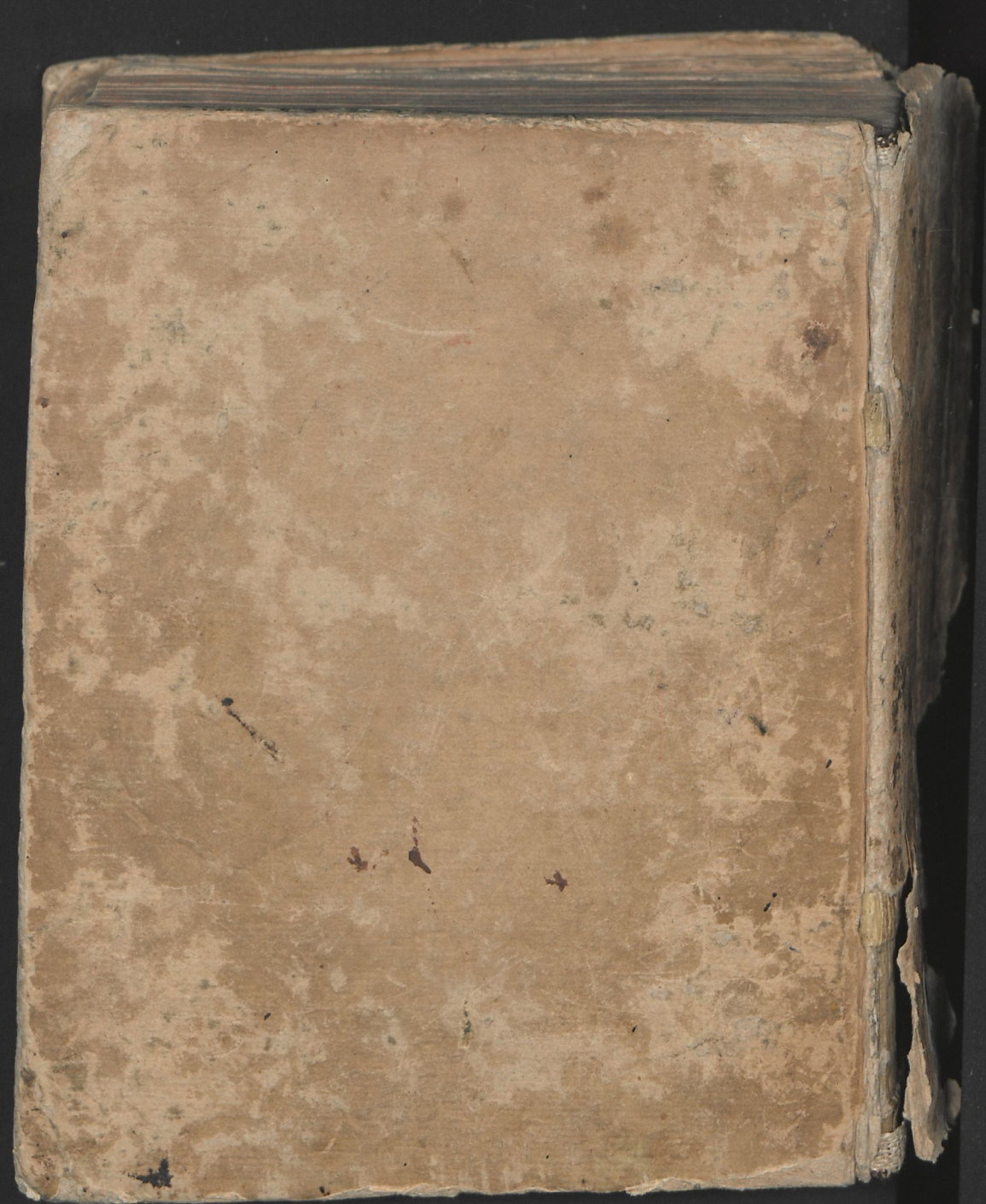

f

R

no

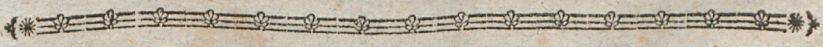

14

IO. AVG. NOESSELT
THEOLÒG. PROF. PVBL.
AD LOCVM
E IOANNE VII, 37--39
DISPVATIVNCVLA
PVBLICO NOMINE CONSCRIPTA.

HALAE MAGDEBVRGICAE EX OFFICINA HENDELIANA.
MDCCLXI.

23

